

FLOAREA DE FOC

28 MAI 1936
ANUL III — Nr. 17
Redacția: Calea Victoriei No. 31
București. — Tel. 434.60
Manuscrisele nepublicate se discută

UN EXEMPLAR 1 LEU
APARE ÎN FIECARE SĂPTĂMÂNĂ
Adresa: Calea Victoriei No. 31. Tel. 434.69

S U M A R

Generația în pulbere și cu ochelari savanți
de Zaharia Stancu

Cronici:

Romanul românesc de azi
de Vasile Damaschin

literare, plastice, muzicale, bibliografice și mărunte
de Cicerone Theodorescu, Constantin Clonaru, Vasile Damaschin și
Virgil Gheorghiu

Informația filosofică a d-lui C. R. Motru
de I. Brucăr

GENERATIJA ÎN PULBERE ȘI CU OCHELARI SAVANȚI

ZAHARIA STANCU

Acum trei săptămâni publicam aci câteva notații asupra generației mele. Mi le prilejuise reclama falsă în jurul unor cărți recente, facile, fără măduvă. După câteva considerații asupra realizărilor tinerești în teatru spuneam:

«Poezia urma să fie și ea reformată. Alecsandri trebuia scos din manualele școlare și aruncat, ca un hoit putred, pe apele sămbetei. Anghel cântase, — o, ce naiv, — florile! La fărâș. «Eminescu? Vai dragă, ce melancolie!». Revoluționarul care se exprima așa, un lungan gălbui, mereu vesel, și-a publicat opera reformatoare, pe 42 pagini, fără întârziere. Criticii generației s'au exprimat: «Esență. Esență pură. Gândire profundă. Melodie nemaiauzită». Dar, poezia românească, — săraca poezie românească, — n'a acceptat reforma, n'a simțit revoluția, nu s'a înviorat.

Dar nuvela, dar romanul, dar critica? Pentru fiecare gen generația mea număra zeci de reformatori. Băcții se plâneau de editori. Și au pornit asaltul asupra lor. Editorii au cedat. Ce spun nouveleliștii generației mele? Ce aspecte noul aduc în paginile lor romancierii revoluționari ai generației mele? Ce viziuni inedite asupra vieții sociale românești? Mai înainte în romanele românești se aflau descrieri pasiunilor bărbaților pentru femei. În romanele reformatoare sunt analizate și pasiunile bărbaților pentru bărbați. Cărțile bune, semnate de tineri, nu aparțin reformatorilor, revoluționarilor, gânditorilor generației mele, ci unor scriitori orești, cu ochii deschiși sinceri și fără prejudecăți asupra societății de azi, ca d-nii Mircea Damian, Ion Călugăru, I. Peltz. Critica literară a rămas tot recenzie amicală, tot notiță veninoasă. Generația mea n'a dat nici un critic cu condei cinstit și cu o nouă concepție despre artă.

Dar reformatorii științei? Revoluționarii dreptului? Luptătorii politici? Unul predă lecții de fizică la Urlați. Altul stă de zece ani, secretar la un avocat de suburbie. Frunțașul celor ce predicau, ca armă de întâia mână, politica, e membru umil și prea supus, într-o organizație de dreapta».

Și încheiam astfel:

«Da. Fac parte dintr-o generație de revoluționari. Generația mea a plecat la drum prin 1926. Zece ani au fost suficienți s'o sfărâme în pulbere. De ce ne-am mândri afirmând, cum văd mereu că o fac unii colegi de presă, că această pulbere e de aur? Să fim sinceri. Pulberea generației mele e pulbere simplă, ca oricare altă».

Rândurile mele, puține și triste, nu constituiau un atac nici împotriva întregii generații, nici împotriva celor ce s'au simțit vizați. Ele aveau de scop să rușineze autorii tineri, reclamații, să-i trezească și să-i învețe a suporta critica justă. Să-i obișnuiască să fie măsurati la adevărata lor înălțime. Fiindcă de mulți ani s'a instaurat în publicistică, de către generația mea, sistemul necinstit al reclamei deșănțate. Orice volumaș e însoțit la apariție de un cor de amici admiratori. După apariția fiecărei cărțuții redacțiile sunt coplesite de autorii nerăbdători să le strecori printre rânduri aprecierea superlativă. În felul acesta critica a fost alungată de nu i se mai aude glasul.

Confuzia crește. Editura care a tipărit ciclul de romane al d-lui C. Stere și «Steaua robilor» de d-ra Henriette Yvonne Stahl a tipărit pe d-na Olga Montan, pe d-na Margareta Moldovanu etc. Exemplul ar putea fi multiplicat. Publicațiile sgărite în aprecieri față de «Răscoala» d-lui Liviu Rebreanu au consacrat pagini întregi unui fleac literar iscălit de un frecventator seral al tuturor redacțiilor bucureștene. Fiecare pretinde să fie adulat ca geniu unic. Această stare de spirit a fost instaurată de generația mea. Am socotit că e necesar să înceteze sistemul. N'am fost priceput. Poate n'am fost suficient de clar. Ori poate ce ce trebuiau să înțeleagă sensul articolului meu n'au vrut să-l înțeleagă, nu le-a convenit să-l înțeleagă. A doua zi am început să primesc reproșuri. «Ce ai dragă să te legi de Y? V'am văzut aseară împreună». Mi-a fost imposibil să-i fac să priceapă, pe cei ce m'au întrebat, că într'adevăr nuam nimic cu Y sau cu X.

Pe lângă aceste numeroase reproșuri verbale am primit și unul scris. Pentru că e semnat de d. Mircea Eliade, în «Vremea» voi încerca să-l discut. Iată cum își începe reproșul său d. Mircea Eliade:

«Am citit acum câteva săptămâni, un prea deznădăjduit articol intitulat: «Generația în pulbere...». Il semna d. Zaharia Stancu, poet și gazetar. D. Zaharia Stancu s'a îngristează prea repede. «Generația» noastră, a celor care împlinim treizeci de ani, debia începe să-și cucerească pozițiile. Nu e, deloc, vina ei dacă aceste poziții sunt dincolo de zarea cafenelei sau a biroului de informații literare.

Criticele împotriva «tinerei generații» cunosc dela o vreme, un strălucit succes de presă. E foarte amuzant, și uneori e chiar folositor să ataci «generația tânără» pentru tot ce a făcut sau nu a făcut ea. În fond această «generație» este acum destul de ocupată cu treburile ei ca să mai citească obiectivitatea care i se aduc. Poarta a rămas deschisă — și împotriva

acestei porți deschise se pot porni oricând strălucitoare expediții polemice, nu răspunde nimeni. Mai este astăzi cineva atât de naiv ca să creadă că se poate restabili, în țara românească, un adevăr prin discuție? Mai are astăzi cineva destul timp liber ca să discute realitatea unui fapt care, peste zece ani, va fi unanim recunoscut?»

Observați: d. Mircea Eliade e un savant și ca atare are un profund dispreț pentru «zarea cafenelei sau a biroului de informații literare» unde ne-am afla noi și de unde nu putem vedea... pozițiile cucerite de tânăra generație. Mai departe d. Mircea Eliade afirmă că «e folositor să ataci generația tânără» și ceva mai jos susține că «această «generație» este acum destul de ocupată cu treburile ei ca să mai citească obiectivitatea care i se aduc».

Să aibă oare dreptate d. Mircea Eliade? Zarea cafenelei nu am pentru ce s'o apăr fiindcă nu e zarea mea. Prefer totuși această zarea unor opaci ochelari savanți.

Nu e nevoie să te uiți din zarea cafenelei spre a băga de seamă că înșii cei mai reprezentativi ai generației și-au împodobit singuri frunțile cu cununi de hârtie.

Și nu e nevoie să te aflu în zarea cafenelei, spre a sîruga, după ce ai pipăit bine aceste cununi, că ele nu sunt de aur.

Nu pricepem de ce crede d. Mircea Eliade că «e foarte folositor să ataci generația tânără».

D. Mircea Eliade n'a atacat «generația tânără».

N'a atacat-o nici d. Petru Comarnescu, inspector general cl. I al teatrelor, inspector al Fundațiilor Culturale Regale, director al ziarului săptămânal «Excelsior» și comisar al guvernului și al municipiului de câte ori se ivește ocazia.

N'a atacat «generația» nici d. Mircea Vulcănescu, director general al vămilelor.

Dimpotrivă: și d. Mircea Eliade și d. Petru Comarnescu și d. Mircea Vulcănescu elogiază de zece ani această generație.

Dece este deci «folositor să ataci «generația tânără»?»

Dreptatea e însă întreagă de partea d-lui Mircea Eliade când susține că această «generație este acum destul de ocupată cu treburile ei ca să mai citească obiectivitatea care i se aduc».

Da. Generația e ocupată: cu conferințele, cu inspectarea cinematografelor și a localurilor de noapte, cu supravegherea vămilelor, cu încasarea salariilor și diurnelor, etc.

Cum să mai aibă această «generație» vreme să citească obiectivitatea care i se aduc?

D. Mircea Eliade a constituit, și de data aceasta, o excepție. Deși «generație» d-sa a citit obiectivitatea. Ba a dat și un răspuns.

În articolul meu întrebam: «Unde sunt reformatorii științei? Revoluționarii dreptului? Și mă refeream la gălăgioșii din asociația ucisă în ridicol și rușine «Criterion». D. Mircea Eliade se face a nu pricepe și răspunde:»

«Iată, astăzi, după numai zece ani, putem numi în rândurile noastre trei matematicieni cu renume universal; cetiți bine cu renume universal. Este drept acești matematicieni — d-nii Grigore Moisil, Titeica și Teodorescu — nu frecventează cafenelele și nu dau interviuri ca să-și cunoască lumea. Ei publică, însă, lucrări care se discută la Sorbona și asupra cărora se dau teze de doc-

torat în matematici în capitalele europene. Elev al lui Heisenberg, d. Titeica a izbutit să depășească chiar gloria, bine meritată, pe care și-o credea matematicienii români în străinătate. Profesor universitar la 30 de ani, d. Grigore Moisil a făcut destule descoperiri ca să justifice o promoție întreagă de matematicieni. Asupra lucrărilor sale, cum am spus, se trec teze de doctorat...»

Ași vrea să mi se spună o singură ramură științifică, în care camarazii noștri de vârstă să nu-și fi dovedit capacitatea creatoare.

Pe d. Șaba Ștefănescu, specializat în fizică și fizică matematică, d. Zaharia Stancu, nu are de unde să-l cunoască; nici pe d. Radu Codreanu, care lucrează de zece ani în laboratoarele zoologice din Franța și America. Dar pe d. Constantin Noica fără îndoială că-l cunoaște. Este un gânditor și un erudit, caruia nu știu pe cine să-i opun din generația care ne-a precedat. Constantin Noica a publicat două volume de clasici ai filozofiei comentari, un volum de gândire, și are sub tipar încă două volume de studii filozofice. Și-a trecut «probele», cu o conștiinciozitate de care n'au prea dat dovadă înaintașii noștri. Emil Cioran — pentru cine cunoaște filozofie — este o apariție fenomenală în cultura românească.

Într'adevăr, d-nii Grigore Moisil, Titeica, Teodorescu, Șaba Ștefănescu, Radu Codreanu, despre cari d. Mircea Eliade afirmă că n'am auzit, vor fi fiind valori necontestate. Dar care e aportul lor la «știința românească»? La «cultura românească»? Au depășit d-nii Moisil, Titeica, etc. pe d-nii Pompei, Longinescu, Barbelian?

D. Mircea Eliade mi-l prezintă și pe d. Constantin Noica, fostul meu coleg de redacție, ca pe «un gânditor și erudit cărui nu știu pe cine să-i opun din generația ce ne-a precedat». Și pe d. Emil Cioran ca pe «o apariție fenomenală în cultura românească».

D. Constantin Noica va fi roșit desigur citind elogiile umflate peste marginile bunului simț ale d-lui Mircea Eliade. D. Constantin Noica e un muncitor modest în câmpul filozofiei. Traducerile d-sale sunt meritorii și dovedesc caldă sârguință iar comentariile cu cari își însoțește traducerile sunt limpezi și necesare. Dar de aci până la afirmația că d-lui Constantin Noica nu i se poate opune nici un nume în generația precedentă e drum lung.

Ce este însă cu apariția fenomenală a d-lui Emil Cioran? Pe d. Emil Cioran îl cunosc. Dacă îmi amintesc bine d-sa a debutat în revista «Azi» cu un eseu pe care mi-l adusesse d. Anton Golopenția. Literatura filosofică a d-lui Emil Cioran e interesantă. Dar atât. Dece vrea d. Mircea Eliade să-l prezinte drept «fenomen»? Cititorii d-lui Mircea Eliade, amăgiți de acest calificativ, s'ar putea să răsfloască ultima lucrare a d-lui Emil Cioran «Cartea amăgirilor». Și ar observa că d. Mircea Eliade i-a amăgit. Dar să-l ascultăm pe «fenomenalul» d. Emil Cioran măcar o pagină: «N'am înțeles bine niciodată pentru ce filozofia se bucură de o considerație plină de teamă și n'am înțeles niciodată respectul religios al oamenilor pentru ea. De atâtea ori știința — și cu drept cuvânt — a fost disprețuită, neglijată; rareori entuziasmul a luat un caracter mistic. Este chiar o lipsă de gust a învălui știința cu un nimb. Filozofia, dim-

(Continuare în pagina 4-a)

ROMANUL ROMÂNESC

DE AZI

VASILE DAMASCHIN

Problema artei cu scopul în sine a avut darul nu numai să dea alte valori și sensuri literaturii, dar să delimiteze fructuos terenul prozei de-al lirice, provocând imediat supremația cantitativă a romanului pe piața de desfacere.

Nuvela a subcombat fără rețete. Iar poezia, deși susținută în literatura mondială de inspirațiile rare ale unora ca Baudelaire, Valéry, Francis James, Walt Whitman, Rainer Maria Rilke, Klabund, Esenin etc., a devenit floare rară, accesibilă numai cercurilor de inițiați și fără priză la publicul mare. Așa se explică în mare parte succesul romanului.

Social și romantic, romanul suferă pe toată linia frontului nou și în plină ofensivă estetică, o radicală schimbare: abandonează cunoașterea și redarea realităților exterioare, — istorice, sociale sau simplu anecdotice — pentru realitățile noi, ale vieții interioare, pe care ni le revelează ca pe o piatră scumpă, noua viziune artistică modernistă.

Creatorul noului roman e Marcel Proust, care ne plimbă cu destulă poezie dar reale impedimente pentru convertitul cetitor, pe căile conștiinței și subconștiinței omenesc, clădind din lăuntru în afară, când spațial, când istoric.

Retragerea poetului și scriitorului în sine, cu completa părăsire a străzii, a problemelor sociale, — această nouă cunoaștere artistică subiectivă a vieții, *dă romanului reale sincope ale epice*. Scriitorii francezi, ca să numim pe un André Gide, Allain etc., sau englezul James Joyce, creiază noul gen al prozei *confesionale*, cu limite foarte apropiate și foarte adânci de lirica nouă.

Până la eseu, unde nu colorează mai distinctiv decât ideea formulată, e un pas.

Egocentrismul ca singurul material sensibil artistic, e supralicitat. Cunoașterea, în sfârșit, limita stărilor conștiinței, limita rațiunii și a emoției, Primitivismul la un pol și construcția rece, lucidă a inteligenței formează gama pe care arpegiază proza nouă confesională.

Proza românească, — cu întârzierea obișnuită a ecoului modei apusene, — va suferi aceleași metamorfoze spirituale.

Ea cunoscuse vulgarele, însă îndreptățite, șarje sociale ale anarhistului Nicolae Filimon, citorul de talent al romanului românesc, pudra și batista parfumată romantic ale penei lui Duilă Zamfirescu, cum și opintele greoaie, insistente ale lui Slavici.

Lupta dela sfârșitul secolului al XIX de pe piața literară europeană, dintre cele două curente în dispută, are loc la noi tocmai înainte și după războiul mondial.

Calmacul prozei sămănătoriste, pașistă și idilic romantică, d. Mihail Sadoveanu, ale cărui melodii și plasticități stilistice le savurăm cu plăcere și astăzi, privește peste gard cu amărăciune în tranșeele luptătorilor noi, Tudor Arghezi, N. D. Cocea, Ion Minulescu, etc.

Literatura modernă, în sensul ideilor mai sus arătate, rămâne să o prezinte publicului luat prin surprindere, cercul «Sburătorului» unde se formau d-nii F. Aderca, Camil Petrescu, Hortensia Papadat Bengescu, Henriette Yvonne Stahl, Sergiu Dan, Anton Holban și alții.

*

Oricare sezon literar de astăzi și în care victoria exclusivă a romanului e netă, va prezenta publicului acest complex aspect de curente, tehnici și sensibilități literare.

Publicul are răbdare și simpatie pentru toți scriitorii; romancierul bătrân sau tânăr, sămănătorist sau modernist are fiecare cititorii lui.

Pe piață, și în raftul bibliotecii citi-

torului actual, veți găsi cot la cot ultimele romane ale lui Mihail Sadoveanu, Cezar Petrescu, Camil Petrescu, Tudor Arghezi sau Ion Călugăru, Anton Holban.

Deși nu mai sunt timpurile când «Medelenii» d-lui Ionel Teodoreanu — cu destul de numeroase ediții și astăzi — răscolea puternic masele cititoare, recruta adepți sau creia clișee gen Olguța sau Dănuț în rândurile tineretului, cum Rudolf Valentino lansase freza sa, Ronald Colman mustața sau Malec pălăria, totuși avem o producție uimitoare de romane.

Pe primul plan al atenției generale se situează, natural, condeele proaspete, precum: Ion Călugăru, Anton Holban, Mircea Eliade, Mihail Sebastian, Ury Benador, I. Peltz, Sergiu Dan, Henriette Yvonne Stahl, T. C. Stan, Petru Manoliu și alți prozatori tineri, ca unii cari au întors cu susul în jos liniștea și tabietul scriitorilor bătrâni, fiecare cu strană respectată la biserica culturii noastre, — și s'au pus astăzi la scris pe brânci, pentru a da o replică, de astăzi dată *constructivă*.

Replică destul de anemică însă, cu câteva rare excepții.

Dând lupta pe un teren ideologic, voit și mult clopotat cărturăresc, coconii noștri au abandonat într-o fază destul de neclară și de îndolnică valoarea *cartea de idei*, pentru a da cititorului, — alături de latifundiarii Sadoveanu, Ionel Teodoreanu sau Cezar Petrescu, toți trei sămănătorști, melodramateci, dar de o plasticitate și melodie neîntrecută — romane ușoare, idilice sau libidinoase, dar care sunt bine pudrate franțuzește.

Cauza, ni se spune, ar fi graba de a se achita tinerii scriitori de contractele cu editorii și aspectul tragic al existenței.

Aceasta nu îndrituie pe Mihail Sebastian să tragă cu ochiul la romanele franțuzești, pentru a scrie «Femeile», când după aceea și-a încercat frumos puterile în «De două mii de ani», pentru a cădea iarăși în dulceaga și nesustenută idilă «Orașul de salcâmi»; nici pe Anton Holban, talent dealtfel autentic, să sufocă în îmbrățișare pe Marcel Proust, când Hortensia Papadat Bengescu dăduse și da literaturii tot cece se putea din această lume proustiană; nici pe Mircea Eliade să ne dea frumoase dar ciupite replici românești din Huxley, celebrul scriitor, pentru cel ce cunoaște respectivele originale. Sexualismul semit e pericolos pentru revoluția scriitorului și a împotmolit în acest nevariabil material pe mulți din romancierii noștri; d. I. Peltz a scris totuși «Văcăreștii» și va mai scrie.

Dece a abandonat, pentru romane ușoare și artificiale, dar cu tiraj, tineretul nostru scriitoricesc, cartea de idei, singura să dea măsura acestei noi generații, cărturărară și frământată de acutele probleme actuale? Dece și-a transformat scuturile și săbiile, în arme de pap și hârtie? Dece a răsturnat pământul, a periclitat ordinea publică, pentru a ajunge la romane stropite cu apă de flori?

Gib Mihăescu și-a curmat o carieră cu mari promisiuni. D. Liviu Rebreanu își adună ultimele note ale unei activități care a dat pe «Ion» și «Pădurea spânzuraților». D. Mihail Sadoveanu scrie pentru a-și ridica numeroasa-i familie. D. N. Cocea continuă o lamentabilă activitate romancieră, de sută și știrbă, când în tinerețe a rupt cu dinții, dovedind o inegalată bardă pamfletară. D. Tudor Arghezi e departe de aquafortele din «Bilete de papagal», dovedindu-ne în «Cimitirul Sf. Vinerii» o accentuată predilecție pentru scatologie. D. Eugen Lovinescu și-a găsit tomatice vocații artistice.

Singurii Cezar Petrescu, la sfârșitul

INFORMAȚIA FILOSOFICĂ

A D-LUI C. R. MOTRU

I. BRUCĂR

Lucrarea d-lui C. R. Motru, intitulată: «Românismul» catehismul unei noi spiritualități, — va îndemna pe istoriografia și comentatorii gândirii d-sale, să cerceteze în primul rând raportul ce poate exista între această nouă carte a filosofului român și celelalte opere ale domniei sale. În această privință, studiul ar putea fi făcut, independent de planul politic și național sub care explicațiile d-lui C. R. Motru ar putea fi examinate, în cadrul unei filosofii a culturii. Pentru a se vedea legătura peste decenii între: «Cultura română și politicianismul» și concepția asupra «românismului», așa cum o formulează d. C. R. Motru, în recenta sa carte. El ar mai fi plin de roade, dacă s'ar încerca să i se găsească legătura, dacă nu cu viziunea metafizică a d-lui C. R. Motru, fiindcă aceasta ar fi o operațiune din cele mai dificile, în orice caz cu problema: «Personalismul energetic» și cu «Vocația». Mai cu seamă cu această din urmă lucrare. Încheierea ar fi, că ceiace apare disparat minții noastre, se armonizează totuși în gândirea acestui filosof. Un atare studiu cere însă devotament, atenție extrem de încordată și pedesupra un fel de comprehensiune metafizică, asemănătoare nu atât acelei: «Verstehen» de care vorbea Dilthey, ea despre o metodă bună de aplicat studiului sistemelor de filosofie, ci asemănătoare acelor cunoașteri clare și distincte, pe cari le avem întotdeauna despre un sistem, în urma unei indeletniciri îndelungate cu ideile lui.

Vreau să vă relev însă aci un alt aspect al cărții d-lui C. R. Motru. Unul de valoare secundară, dar care ne îndeamnă să ne exprimăm odată mai mult, toată admirația pentru munca d-sale uriașă, de până acum. E vorba de informația filosofică a ilustrului nostru dascăl. Cei cari l'au ascultat la cursuri, cunosc această informație. Iar aceia cari i-au citit fie: «Puterea sufletească», — aci gândirea d-lui C. R. Motru e încă tributară psihologiei lui W. Wundt, deși și aci observările personale ale gânditorului, încă tânăr, pe când apărea această carte, a bundă, fie: «Cursul de psihologie», știu cât de riguros informată este gândirea sa. Psihologia d-lui C. R. Motru nu e o simplă expunere a datelor contemporane ale acestei științe. Ea pornește dela o idee, aceia a corelației fenomenelor de conștiință. Ceiace e departe de concepția unei psihologii asociaționiste. Aceasta ar fi fost deajuns s'o ridice fr ochii noștri la valoarea unui tratat de care știința actuală a psihologiei ar trebui neapărat să țină seamă. Dacă am considera apoi, că informația acestei lu-

crări este impresionantă prin bogăția ei și că e în tot timpul elaborată și supusă criticii, atunci am putea socoti fără nici o teamă de a exagera, că ne aflăm înaintea unei lucrări, care, în altă parte, ar fi devenit clasică.

«Românismul» ni-l înfățișează pe d. C. R. Motru la curent informat cu întreaga problematică a gândirii contemporane. Deși, dacă am socoti unitatea concepției d-sale, această informație ar putea să pară unora dintre lectori, ca uz plus, peste care ar putea să treacă. Ceiace ar fi o greșală.

Unde găsim deastădată informația la care ne referim? În marele capitol pe care d. C. R. Motru îl intitulează: «Nașterea spirituală a secolului nostru». Încheierile din expunerea acestui capitol, privesc «Românismul». Dar e vorba aci de descrierea și prezentarea nașterii spirituale a secolului în care trăim. Așa că, expunerea teoriilor lui Heisenberg, Mayer, Bavink, Bergson și Einstein, devine o necesitate. Bergson și Einstein interesează însă mai puțin, atunci când vorbim de informația filosofică a d-lui C. R. Motru. Interesează ceilalți gânditori, amintiți: W. Heisenberg, cu teoria sa asupra relației de nesiguranță dintre lumea microfizică și subiectul nostru, ceiace se numește: «Die heisenbergische Unsicherheitsrelation (vezi W. H.: «Die physikalischen Prinzipien der Quantentheorien și K. Sapper: «Die Erschütterung des Kausalitätsprinzips in der neuesten Physik», citați de C. R. M. la pag. 72); A. Mayer, cu lucrările sale: «Ideen und Ideale der biologischen Erkenntnis» (citată la pag. 79), și «Krisen, Epochen und Wendepunkte des biologischen Denkens» (citată la pag. 94); cât și Bernard Bavink, cu lucrarea sa: «Die Naturwissenschaft auf dem Wege zur Religion» (citată la pag. 79—80). Fiindcă, în felul acesta, ni se înfățișează caracterul sau felul de a fi al gândirii de astăzi: să stabilească relație dintre obiect și subiect în așa fel, ca lumea să nu mai poată fi privită sub un sistem de abstracțiuni în care această relație nu ar avea ce căuta, ei dimpotrivă, constatându-se relația, să se ajungă la afirmarea și reabilitarea unei spiritualități de care știința sec. al XIX a fost lipsită. Sau, fiindcă în felul acesta, ni se demonstrează, că știința spiritualității sau a idealismului contemporan, se întemeiază, privită pe un plan al culturii, pe relația invenție și tradiție. Invenția este legată de individualitatea noastră, iar tradiția de realitatea bio-socială în care intră și elemente iraționale. Dar pe care o știință a spiritualității, care implică prevederea, cum spune d. C. R. Motru, trebuie să le înfățișeze. Dacă realizărilor spirituale o finalitate: naționalismul. Înțeles ca o îmbinare rațională între individualism și tradiționalism (pag. 82). În relația aceasta, accentul sau direcția idealului cade pe social pe națiune, pe tradiție. Așa că, munca individului, după noul catehism ce se propune, este judecată după realizarea vocației colective a unui popor. Criteriul acestuia «depășește calculul interesului individual» (pag. 103).

*

Am schițat prin rândurile de mai sus, conținutul teoretic înusuși al noiei lucrări a d-lui C. R. Motru. Un ochi filosofic nu-mi va aduce nici o învinuire pentru acest fapt, deoarece, informația filosofică de care am voit să vorbesc, e în strânsă legătură cu acest conținut.

Vasile Damaschin

